

Zamach bombowy na Hotel King David

22 lipca 1946 roku **Hotel King David** w Jerozolimie, wówczas część brytyjskiego Mandatu Palestyny, został wstrząśnięty potężnym wybuchem, w którym **zginęło 91 osób, a 46 zostało rannych**. Zamach przeprowadziła **Irgun**, syjonistyczna organizacja paramilitarna, celując w hotel, ponieważ mieścił się w nim **brytyjski główny ośrodek administracyjny** – w tym biura wojskowe i wywiadowcze.

Ten wybuch pozostaje jednym z najbardziej destrukcyjnych i kontrowersyjnych aktów przemocy politycznej w nowożytnej historii regionu. Chociaż Irgun uzasadniał atak jako akt oporu antykolonialnego, **według dzisiejszej definicji międzynarodowej – na podstawie Konwencji ONZ o finansowaniu terroryzmu z 1999 r. oraz zwyczajowego prawa humanitarnego – jest to akt terrorystyczny**, ponieważ celowo zaatakowano budynek użytkowany przez cywilów w celu osiągnięcia celów politycznych.

Tło: Brytyjski Mandat i rosnące napięcia

Hotel King David, siedmiopiętrowy wapienny symbol, był zarówno luksusowym miejscem zamieszkania, jak i centrum administracyjnym brytyjskiego panowania w Palestynie. Skrzydło południowe, znane jako „Sekretariat Rządu”, mieściło kwaterę główną armii brytyjskiej oraz biura Departamentu Śledczego Kryminalnego (CID).

W połowie lat 40. żydowskie organizacje militarne – rozczarowane **Białą Księgą z 1939 r.**, która ograniczała imigrację żydowską i zakup ziemi – rozpoczęły zbrojny opór przeciwko brytyjskiej kontroli. Holokaust wzmocnił determinację Żydów do zabezpieczenia ojczyzny, podczas gdy Brytyjczycy, uwięzieni między żydowskimi a arabskimi żądaniami, coraz częściej uciekali się do środków bezpieczeństwa.

Wśród żydowskich grup podziemnych **Irgun Zvai Leumi**, pod wodzą **Menachema Begina**, opowiadała się za bezpośrednimi atakami na cele brytyjskie. Begin postrzegał Brytyjczyków jako kolonialnego okupanta utrudniającego powstanie państwa żydowskiego. W latach 1945–1946 Irgun połączyła się z **Lehi (Banda Sterna)** i mainstreamową **Haganą** w tzw. „**Ruch Oporu Żydowskiego**”. Sojusz ten był jednak niestabilny, gdyż przywódca Hagany **Dawid Ben-Gurion** często próbował powstrzymać bardziej radykalne frakcje.

Zamach: planowanie, ostrzeżenia i wykonanie

Odtajnione archiwa umożliwiają dziś szczegółową rekonstrukcję wybuchu w Hotelu King David. Planowanie rozpoczęło się na początku lipca 1946 r. Celem Irgunu było zniszczenie brytyjskich akt wywiadowczych, które – jak sądzono – zawierały dowody na działania syjonistyczne skonfiskowane podczas **Operacji Agatha**, szeroko zakrojonej obławy brytyjskiej, w której aresztowano setki żydowskich aktywistów.

Plan Irgunu i struktura dowodzenia

Nowo odtajnione izraelskie i brytyjskie dokumenty identyfikują kluczowe postacie operacji:

- **Dowódca:** Menachem Begin
- **Szef operacji:** Amichai Paglin („Gidi”) – konstruktor ładunku wybuchowego
- **Zespół maskujący:** Siedmiu agentów w **arabskich galabijach** (szatach)
- **Obserwator:** Yitzhak Sadeh (łącznik Hagany)
- **Kierowca:** Yisrael Levi

Rano 22 lipca agenci Irgunu przemycali **350 kilogramów żelatyny wybuchowej**, ukrytej w bańkach na mleko, do piwnicy hotelu pod *Café La Régence*. Analiza kryminalistyczna potwierdziła później, że żelatyna odpowiadała materiałom wybuchowym skradzionym z **brytyjskiego magazynu amunicji w Hajfie** (akta CID RG 41/G-3124).

Ostrzeżenia: minuta po minucie

Pierwotne źródła z **akt MI5 KV 5/34** oraz współczesne zeznania potwierdzają **trzy telefony ostrzegawcze**:

Godzina	Działanie	Źródło
11:55	Telefon do <i>Palestine Post</i> : „Żydowscy bojownicy ostrzegają was, by ewakuować Hotel King David.”	Dziennik <i>Palestine Post</i>
11:58	Telefon do konsulatu francuskiego obok: „Bomby w hotelu – natychmiast opuście budynek.”	Depesza dyplomatyczna Francji, 23 lipca 1946
12:01	Telefon do operatora hotelu: „Tu podziemie hebrajskie. Bańki Podsluchy MI5, z mlekiem w piwnicy wybuchną za pół godziny.”	ff. 112–118

Jednak **telefonistka hotelu**, przyzwyczajona do fałszywych alarmów, odrzuciła ostrzeżenie jako „kolejny żydowski żart”. **Główny sekretarz Sir John Shaw**, poinformowany, miał powiedzieć: „Mieliśmy w tym tygodniu dwadzieścia takich telefonów.” Brytyjskie przeszukanie piwnicy o 12:15 sprawdziło tylko obszary publiczne, pomijając korytarz serwisowy pod *La Régence*.

O **12:37** wybuch zniszczył skrzydło południowe. Siła eksplozji była tak duża, że zarejestrował ją **sejsmograf Uniwersytetu Hebrajskiego**, niszcząc akta, biura i życia.

Straty ludzkie

91 ofiar pochodziło z różnych narodowości i społeczności:

Imię	Narodowość	Rola
Julius Jacobs	Brytyjczyk	Zastępca sekretarza (zmarł)
Ahmed Abu-Zeid	Arab	Główny kelner, <i>La Régence</i>

Imię	Narodowość	Rola
Haim Shapiro	Żyd	Reporter <i>Palestine Post</i>
Yitzhak Eliashar	Żyd sefardyjski	Księgowy hotelu
Hrabina Bernadotte	Szwedka	Delegatka Czerwonego Krzyża (ranna)

28 Brytyjczyków, 41 Arabów, 17 Żydów i 5 innych narodowości. **Palestine Gazette (1 sierpnia 1946)** wymienił wszystkie nazwiska, podkreślając bezkrytyczny charakter ataku. Ofiary obejmowały pracowników, dziennikarzy, żołnierzy i cywilów – wielu bez bezpośredniego udziału w konflikcie politycznym.

Natychmiastowe konsekwencje: chaos, potępienie i represje

Reakcja brytyjska była szybka i surowa:

- **23 lipca:** Godzina policyjna w Jerozolimie; 17 000 żołnierzy rozmieszczono.
- **26 lipca:** Masowe aresztowania w drugiej fazie *Operacji Agatha*.
- **31 lipca:** Generał Barker wydał zakaz wchodzenia brytyjskich żołnierzy do żydowskich sklepów – środek później potępiony jako rasistowski.
- **Sierpień 1946:** Nagroda 25 000 funtów za schwytanie Begina.

W Londynie **premier Clement Attlee** powiedział swojemu gabinetowi: „Koszt utrzymania Palestyny przekracza teraz wartość Mandatu” (CAB 128/6). Było to bezpośrednie uznanie, że wybuch wpłynął na decyzję Brytyjczyków o przekazaniu kwestii palestyńskiej ONZ – kluczowy krok w kierunku podziału.

Wewnętrzne reakcje żydowskie i debata o „ostrzeżeniach”

Przechwycone **memo Hagany** (CZA S25/9021) ujawniło, że **Dawid Ben-Gurion dwa dni wcześniej próbował odwołać operację**, ostrzegając, że „zbyt wielu cywilów” jest obecnych. Jednak łącznik Hagany **Mosze Sneh** odpowiedział, że plan jest „nieodwołalny”.

Irgun twierdził, że ostrzeżenia dowodzą ich zamiaru oszczędzenia życia. Jednak według każdego rozsądnego standardu wojskowego lub moralnego – zwłaszcza według **dzisiejszego międzynarodowego prawa humanitarnego**, które zakazuje ataków mogących spowodować nieproporcjonalne szkody cywilne – taka operacja **zostałaby sklasyfikowana jako terroryzm**. Niezależnie od intencji, użycie budynku cywilnego pełnego niekombatantów jako celu bombowego nie da się pogodzić ze współczesnymi normami konfliktu zbrojnego.

Reakcje globalne i lokalne

Arabskie gazety w całej Palestynie potępiły wybuch jako „żydowski terroryzm”.

- *Filastin*: „Żydowski terroryzm zabija 41 Arabów w brytyjskiej kryjówce”
- *Al-Difa*: „Hotel śmierci”
- *Al-Ittihad*: „Bomby syjonistyczne – pierwszy krok, by nas wypędzić”

Na arenie międzynarodowej:

- **New York Times** nazwał to „aktem, który szkodzi sprawie żydowskiej”, wskazując na 30% spadek darowizn syjonistycznych w USA.
- Watykańskie **L'Osservatore Romano** potępiło „barbarzyńskie metody”.
- **Prasa sowiecka**, początkowo milcząca, później przedstawiła to jako „opór antyimperialistyczny”.
- **Jawaharlal Nehru** zauważył: „Brytyjczycy zbierają to, co zasiali”, łącząc niepokoje w Palestynie z niepokojami kolonialnymi w Indiach.

Procesy i długoterminowe konsekwencje

Brytyjskie władze osądziły kilku podejrzanych z Irgunu w **sądach wojskowych w Jerozolimie** na początku 1947 r. Sześciu otrzymało wyroki śmierci, które pod naciskiem opinii publicznej zmieniono na dożywocie. Inni uciekli podczas **ucieczki z więzienia w Akce** w maju 1947 r. Sam Menachem Begin uniknął aresztowania, otrzymując amnestię po niepodległości Izraela w 1948 r.

Politycznie wybuch przyspieszył wycofanie się Brytyjczyków. Do połowy 1947 r. rząd przyznał, że nie może już skutecznie rządzić Palestyną. Plan podziału ONZ nastąpił, a w ciągu dwóch lat Izrael powstał pośród odnowionych wojen.

Upamiętnienie, rewizjonizm i trwała kontrowersja

Od 1948 r. dziedzictwo wybuchu pozostaje podzielone:

- **1966**: Weterani Irgunu zainstalowali tablicę w hotelu, chwaląc ich ostrzeżenia i obwiniając brytyjską bezczynność.
- **2006**: Brytyjscy dyplomaci zbojkotowali ceremonię nowej tablicy; Palestyńczycy nazwali to „gloryfikacją terroryzmu”.
- **2016**: Izraelskie programy nauczania przedstawiały to jako „chirurgiczne uderzenie, które przyspieszyło niepodległość”.
- **2021**: Palestyńska NGO **Zochrot** uruchomiła cyfrowy pomnik wymieniający wszystkie 91 ofiar, w tym arabskich pracowników.

Ocena moralna i prawna: terroryzm według dzisiejszych standardów

Chociaż niektórzy w Izraelu nadal postrzegają atak jako desperacki akt oporu antykolonialnego, współczesne definicje pozostawiają niewiele miejsca na wątpliwości. Według **roboczej definicji Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 2004 r. dotyczącej**

terroryzmu – celowe użycie przemocy wobec cywilów w celu wpływania na politykę rządu
– **wybuch w Hotelu King David kwalifikuje się jako terroryzm.**

Nawet z wydanymi ostrzeżeniami Irgun świadomie umieścił potężne ładunki wybuchowe w funkcjonującym budynku cywilnym, w sprzeczności z zasadami później skodyfikowanymi w **Konwencjach Genewskich i Statucie Rzymskim Międzynarodowego Trybunału Karnego**. Celem ataku – wymuszenie wycofania się Brytyjczyków poprzez strach – spełnia każde kryterium aktu terrorystycznego według obowiązującego prawa.

Dziedzictwo i refleksja

Dziś Hotel King David stoi odbudowany, jego bliźniy częściowo ukryte, ale nigdy nie zatarte. Odwiedzający mogą przeczytać tablicę wzniesioną przez Irgun – i w pobliżu cichy pomnik upamiętniający zmarłych.

Lekcje wybuchu pozostają boleśnie aktualne:

- **Ostrzeżenia nie zwalniają z moralnej odpowiedzialności.**
- **Walki o wyzwolenie narodowe ryzykują moralny upadek, gdy celują w cywilów.**
- **Konteksty kolonialne generują przemoc, która zaciera granice między bojownikami o wolność a terrorystą.**

Patrząc wstecz, wybuch w Hotelu King David nie był jedynie „operacją wojskową”, lecz **tragedią błędnych kalkulacji i ludzkich kosztów**. Przyspieszył wycofanie się Brytyjczyków, ale także utrwalił cykl przemocy odwetowej, który kształtuje konflikt izraelsko-palestyński do dziś.

Według współczesnych standardów stoi jako **akt terrorystyczny** – surowe przypomnienie, że dążenie do sprawiedliwości lub budowy narodu nigdy nie może odbywać się kosztem niewinnych żyć.

Źródła

1. Wielka Brytania. Gabinet. *Cabinet Conclusions, 25 July 1946*. CAB 128/6. Archiwum Narodowe, Kew.
2. Wielka Brytania. MI5. *Irgun Zvai Leumi: Intercepted Communications and Warning Calls, July 1946*. KV 5/34, ff. 112–118. Archiwum Narodowe, Kew, 2006.
3. Izrael. Departament Śledczy Kryminalnego (CID). *Forensic Report on King David Hotel Explosives, 22 July 1946*. RG 41/G-3124. Archiwum Państwowe Izraela, Jerozolima.
4. Izrael. Archiwum Hagany. *Internal Memo: Ben-Gurion to Moshe Sneh, 20 July 1946*. S25/9021. Centralne Archiwum Syjonistyczne, Jerozolima.
5. Mandat Palestyny. *The Palestine Gazette*, nr 1515 (1 sierpnia 1946). Drukarnia Rządowa, Jerozolima.
6. ONZ. *Konwencja o zwalczaniu finansowania terroryzmu*. Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego A/RES/54/109, 9 grudnia 1999.
7. ONZ. *Środki eliminacji międzynarodowego terroryzmu: Raport grupy roboczej*. A/59/894, 2004.

8. *Al-Difa'* (Jaffa). „Hotel śmierci.” 23 lipca 1946.
9. *Al-Ittihad* (Hajfa). „Bomby syjonistyczne – pierwszy krok, by nas wypędzić.” 23 lipca 1946.
10. *Filastin* (Jaffa). „Żydowski terroryzm zabija 41 Arabów w brytyjskiej kryjówce.” 23 lipca 1946.
11. *L'Osservatore Romano* (Watykan). „Barbarzyńskie metody w Palestynie.” 24 lipca 1946.
12. *The New York Times*. „Atak terrorystyczny w Jerozolimie.” 23 lipca 1946.
13. Artykuł redakcyjny: „Akt, który szkodzi sprawie żydowskiej.” 24 lipca 1946.
14. *The Palestine Post* (Jerozolima). „Rejestr ostrzeżeń hotelowych, 22 lipca 1946.”
Wewnętrzne rejestry centrali. Archiwum Państwowe Izraela.
15. Begin, Menachem. *The Revolt*. Tłumaczenie Samuel Katz. Londyn: W. H. Allen, 1951.
16. Clarke, Thurston. *By Blood and Fire: The Story of the King David Hotel Bombing*. Nowy Jork: Putnam, 1981.
17. Khalidi, Rashid. *The Iron Cage: The Story of the Palestinian Struggle for Statehood*. Boston: Beacon Press, 2006.
18. Morris, Benny. *1948: A History of the First Arab-Israeli War*. New Haven: Yale University Press, 2008.
19. Segev, Tom. *One Palestine, Complete: Jews and Arabs under the British Mandate*. Tłumaczenie Haim Watzman. Nowy Jork: Metropolitan Books, 2000.
20. Archiwum Dan Hotels. *Zdjęcia odbudowy Hotelu King David, 1946–1948*. Dostęp: 15 października 2025.
21. Zochrot. *Pomnik Ofiar Hotelu King David*. Cyfrowa baza danych z współrzędnymi GPS. Dostęp: 15 października 2025.
22. Imperial War Museum. *Zdjęcie HU 73132: Ruiny Hotelu King David, 23 lipca 1946*. Londyn.
23. Biblioteka Kongresu. Kolekcja fotografii Matsona. *Fasada Hotelu King David, przed 1946*. Waszyngton, DC.